

B.K. BIRLA CENTRE FOR EDUCATION

SARALA BIRLA GROUP OF SCHOOLS
A CBSE DAY-CUM-BOYS' RESIDENTIAL SCHOOL

TERM-1 EXAMINATION (2025-26)

MARATHI

MARKING SCHEME

Class : IX

Date : 03.09.2025

Duration : 3 Hrs

Max. Marks : 80

विभाग (अ) वाचन व आकलन गुण (15)

प्र 1 :- (आकलन) अ: अपठित गद्यांश :-

प्र 1 (अ) खालील प्रश्नांची उत्तरे पर्यायामधून निवडा (कोणतेही तीन) (3X1=3)

- 1 ब आकाशाकडे झेपावणाऱ्या
- 2 ब सुश्राव्य
- 3 अ ऊर्जा
- 4 क उध्वस्त घरटी आणि पाखरांचा आक्रोश

प्र 1 (ब) खालील प्रश्नांची एका वाक्यात उत्तरे लिहा :- (कोणतेही तीन) (3X1=3)

- 1 असंख्य पक्षी आपला आनंद सोहळा साजरा करत असत.
- 2 जंगलात अनेक प्राणी होते पण मानवी वस्तीत ते येत नसत.
- 3 फुलांचा सुगंध रस्त्यावरील लोकांना वेड लावी.
- 4 उतान्यात शहरी माणसाचा उल्लेख माणसे मोठी हुशार व लबाड असा केला आहे .

प्र 1(क) उतान्याच्या आधारे खालील प्रश्नाचे उत्तर थोडक्यात लिहा :- (कोणताही एक) (1X2=2)

- 1 एका रात्रीत दोनशे झाडांची कत्तल झाली. एकदा जंगलात हे झाले .
- 2 माणसाच्या सुखाच्या कल्पना बदलल्यामुळे माणसे आता मूक झाली आहेत .

प्र 2:- (आकलन) अ:- अपठित पद्यांश

प्र 2 (अ) खालील प्रश्नांची उत्तरे पर्यायामधून निवडा :- (3X1=3)

- 1 ड सर्वधर्मसमभाव, ऐक्यभावन, सर्वजण एकच आहेत
- 2 क हाती येतील प्रकाशवर्षे, प्रगती होईल
- 3 अ सर्वांना माणुसकी पेक्षा धर्म मोठा वाटला पाहिजे.

प्र (ब) एका वाक्यात उत्तरे लिहा :- (4X1=4)

- 1 वरील कवितेत मानवता धर्म व मनुष्य जात सांगितली आहे.
- 2 मनामनातून मानवतेचा शीतल वारा वाहत राहावा असे कवी म्हणतात.
- 3 धर्मापेक्षा कर्म श्रेष्ठ आहे असे कवी म्हणतात.
- 4 कवींना मौन मनोरा गाडून टाकायचे आहे .

विभाग :- ब (20 गुण)

प्र 3 (अ) सुचनेनुसार प्रश्न सोडवा:- (कोणतेही चार) (4X1=4)

- 1 ब सामान्यनाम
- 2 ब बापरे
- 3 क शब्दयोगी अव्यय
- 4 ब खूप
- 5 ब उभयान्वी अव्यय

प्र 3 (ब) काळ ओळखा व बदला (कोणतेही तीन) (3X1=3)

- 1 भूतकाळ
- 2 प्रदिप भाषण करीत आहे.
- 3 मिथिला नगरीचे रामराजे काल सकाळपासून चिंतेत होते.
- 4 भविष्यकाळ

प्र 3 (क) वाक्याचे प्रकार ओळखा (कोणतेही तीन) (3X1=3)

- 1 उद्गारार्थी वाक्य
- 2 राधा मावशींचे पाय अस्वच्छ नाहीत.
- 3 प्रश्नार्थी वाक्य
- 4 आज्ञार्थी वाक्य

प्र 3 (ड) समानार्थी शब्द (कोणतेही दोन) (2X1=2)

1 वीज	2 चक्र	3 मस्करी

प्र 4 (अ) विरुद्धार्थी शब्द (कोणतेही दोन) (2X1=2)

1 स्वस्त	2 विक्री	3 नवा

प्र 4 (ब) लिंग बदला (कोणतेही दोन) (2X1=2)

1 विद्यार्थिनी	2 उंदरीण	3 थोरली

प्र 4(क) वचन बदला (कोणतेही दोन) (2X1=2)

1 रंग	2 पंखे	3 शोध

प्र 4 (ड) समास ओळखा (कोणतेही दोन) (2X1=2)

1 समाहार व्दं समास	2 व्दिगु समास	3 अव्ययीभाव समास

विभाग-क पाठ्यपुस्तक आधारित (30 गुण)

प्र 5 (अ) एका वाक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही तीन) (3X1=3)

- 1 दिव्याच्या शोधाला पन्नास वर्षे 12 ऑक्टोबर 1929 ला पूर्ण झाली .
- 2 सखू आजी शेतातल्या देवाच्या गोष्टी सांगे.
- 3 पहिली आगगाडी सोमवार या दिवशी रुळावरून धावली.
- 4 शिरीष आपल्या वडिलांना नाना या नावाने हाक मारीत असे.

प्र 5 (ब) रिकाम्या जागी योग्य शब्द भरा (कोणतेही तीन) (3X1=3)

- 1 श्रीच
- 2 निशाण
- 3 चार
- 4 वसंत

प्र 5 क:- खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर थोडक्यात लिहा:- (1X3=3)

- 1 सखूआजी नव्वद वर्षांची हातात काठी घेऊन गावभर फिरून सर्वांची चौकशी करायची. ती नेहमी कवितेत म्हणीत बोलायची.लहान मुलांना ती चमत्कारिक गोष्टी सांगायची.गावात प्रौढ साक्षरतेचा वर्ग चालवण्यात तिचा पुढाकार होता.तिने गावाच्या सरपंचाला साक्षर केले.तिला सदगुणांची कदर होती. गावातील पहिल्या पोलीसाचा तिने सत्कार केला. गावात तिला मान होता. संपूर्ण गाव तिचा गोतावळा होता.ती मरण पावली तेव्हा लहानांपासून थोरांपर्यंत सर्वच माणसांचे डोळे पाणावले.

- 2 ऑलिंपिक सामन्यात पृथ्वीवरील बहुसंख्य राष्ट्रांचे खेळाडू सहभागी होतात. ते त्या राष्ट्राचे प्रतिनिधी असतात. संपूर्ण जगाचे या सामन्यांकडे लक्ष असते त्यांत जातीभेद, धर्मभेद, वा वर्णभेद नसतो . सगळे समान असतात. माणसे एकमेकांशी प्रेमाने, बंधुभावाने वागतात म्हणून ऑलिंपिक म्हणजे विश्वबंधुत्व होय.
- 3 आमच्या मते रेल्वेचे असलेले फायदे एकाच वेळी हजारों प्रवासी प्रवास करतात. तेथे प्रवाशांसाठी सुखसुविधा आहेत. आहार, निद्रा व इतर दैनंदिन गरजा पुरवल्या जातात. देशाच्या कानाकोप-यात जाता येते.
- तोटे-लोकसंख्येच्या मानाने गाड्यांची संख्या कमी आहे. फार दिवस आधी आरक्षण करावे लागते. आजारी माणसाला प्रवास करणे अशक्य आहे. रेल्वे आपल्या दारापर्यंत येऊ शकत नाही. अपघात प्रसंगी लवकर मदत पोहचवता येत नाही.

प्र 5 ड:- वाक्यप्रचारांचा योग्य वापर करून वाक्य पुन्हा लिहा :- (5X1=5)

- 1 ओवेन्सचा वर्ण, त्याचा देश हे सगळे विसरून जगाने त्याची खूप प्रशंसा केली..
- 2 दिव्याचा झगमगाट पाहून सर्वजण आ वासून उभे राहिले.
- 3 ऐन पावसाळ्यात पाऊसाचा पत्ताच नव्हता .
- 4 शिक्षक वर्गात नसल्याने मुलांनी वर्गात गलका केला.
- 5 चांगले गुण मिळविण्यासाठी पृथ्वीने खूप खटाटोप केला .

प्र 6 अ :- (अ) एका वाक्यात उत्तरे लिहा:- (कोणतेही चार) (4X1=4)

- 1 वारकरी संप्रदायाचे कळस संत तुकाराम झाले.
- 2 संतकृपा झाली अभंगाचे संपादक प्रा.डॉ.र.रा. गोसावी आहेत.
- 3 व्यायाम केल्याने प्रतिकार शक्ती वाढते.
- 4 माणसाचा सर्वात मोठा वैरी कवितेत आळसाला म्हटले आहे
- 5 व्यायामाशिवाय सात्त्विक भोजन ही विकारी होते.

प्र 6 (ब) रिकाम्या जागी योग्य शब्द लिहा :- (कोणतेही चार) (4X1=4)

- 1 जडत्व
- 2 आरोग्यदायी
- 3 बहिणी
- 4 इमारत
- 5 नामा

प्र 6 क) खालील काव्यपंक्तींचे संदर्भासहित स्पष्टीकरण करा:- (कोणतेही एक) (1X3=3)

- 1 संदर्भ – दिलेल्या ओळी संतकृपा झाली या कवितेतील असून कवयित्री बहिणाबाई चौधरी या आहेत या कवितेत वारकरी संप्रदायाची स्थापना कशी झाली हे सांगितले आहे.

स्पष्टीकरण – संत ज्ञानेश्वरांनी या मंदिराचा पाया रचला आणि हे वारकरी संप्रदायाचे देउळ उभे केले. जनार्दनस्वामीचे शिष्य संत एकनाथ यांनी या मंदिराला भागवतरूपी भक्कम खांब दिला.

किंवा

- संदर्भ – दिलेल्या ओळी व्यायामाचे महत्त्व या कवितेतील असून कवी राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज हे आहेत या कवितेत व्यायामाचे महत्त्व सांगितले आहे.

स्पष्टीकरण – व्यायामामुळे स्नायू सशक्त होतात. व्यायाम केल्याने माणसाचे आयुष्य वाढते. व्यायाम केला नाही तर पित्त, कफ, व वात हे त्रिगुणदोष वाढून शरीराला ते जर्जर जीर्ण करतात. अत्यंत हैराण करतात.

प्र 7 अ स्थूलवाचन :- एका वाक्यात उत्तरे लिहा :- (कोणतेही तीन)

(3X1=3)

- 1 जंगलात फिरण्यासाठी असलेल्या हत्तीणीचे नाव वैजयंती होते
- 2 ढगाला संस्कृत भाषेत सारंग म्हणतात
- 3 पुच्छविहीन वानराचे नाव हुल्लोक होते

प्र 7 (ब) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 40ते 50 शब्दात लिहा :-

(1X2=2)

- 1 काझीरंगा ही कर्दम भूमी आहे कारण पावसाच्या बुरबुरीमुळे जंगलात दलदल निर्माण झालेली असते.इथे कायम कंबरेएवढा चिखल असतो. व त्यात फिरणे माणसाला शक्य नसते कायम चिखल असल्यामुळे या भूमीस कर्दम भूमी असे म्हटले गेले आहे.
- 2 प्राण्यांचे गंधज्ञान हे अतिशय तीव्र असते वातावरणातील बदल त्यांना वासामुळे कळतात. वातावरणातील बदल त्यांना माणसापेक्षा लवकर कळतात. एखादया अनोखळी माणसाचा किंवा कीटकाचा वास पाळीव प्राण्यांना चटकन कळतो. प्राण्यांचे गंधज्ञान ही त्यांना मिळालेली देणगी आहे.

विभाग- ड लेखन- (गुण 15)

प्र 8 अ खालीलपैकी कोणत्याही एका विषयावर निबंध लिहा :-

(1X6=6)

- 1 सुरुवात व विषय ज्ञान 1
- 2 कल्पना शक्तीचा विस्तार 2
- 3 अनुभवविश्व आणि भाषालेखनाचे ज्ञान 1
- 4 सुवचने/उदाहरणे/म्हणी/वाक्प्रचार 1
- 5 निबंधाचा परिणामकारक शेवट 1

प्र 8 (ब) मुद्दयावर आधारित गोष्ट लिहा. (शीर्षक आणि तात्पर्य आवश्यक)

(1X5=5)

- 1 गोष्टीची सुरुवात व शीर्षक 1
- 2 भूतकाळातील संवाद आणि शुध्दता 1
- 3 गोष्टीचा विस्तार व पात्र परिचय 2
- 3 गोष्टीचा समारोप आणि तात्पर्य 1

प्र 8 (क) पत्र लेखन :- (कोणतेही एक)

(1X4=4)

- 1 दिनांक आणि पत्ता 1
- 2 विषय व मायना 2
- 3 समारोप व लिफाफा 1

..... यशासाठी शुभेच्छा